

Шчарбініна В. П.,
дацэнт кафедры педагогікі і псіхалогіі дзяцінства
ГрДУ імя Янкі Купалы,
кандыдат педагогічных навук

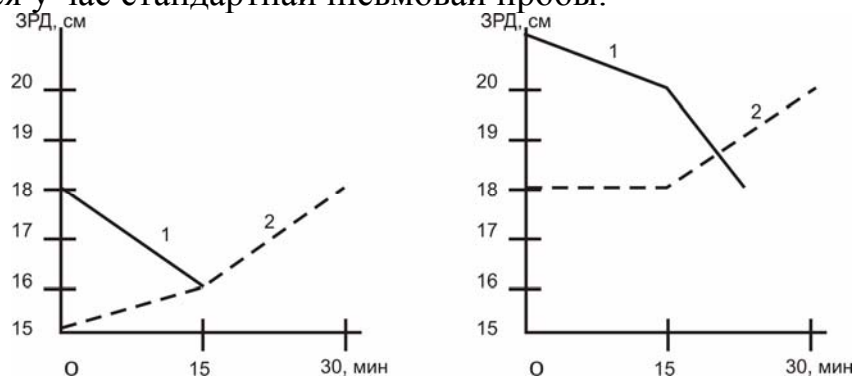
Якой ручкай лепш пісаць

Параўнанне ўплыву розных спосабаў пісьма на развіццё дзіцяці

Нагадаем, што ў 1968 г. традыцыйнае адрыўное пісьмо, якое ўдасканалвалася стагоддзямі, было заменена на безадрыўнае. Замест пёравых ручак сталі карыстацца шарыкавымі. Разам з новым букваром з'явіліся і новыя пропісі. Даследаваннем таго, як уплывае працэс авалодання тэхнікай пісьма і рытмічна націскага (пёравай ручкай), і безадрыўнага (шарыкавай ручкай) на функцыянальнае развіццё дзіцяці, ніхто не займаўся. Аднак праз нейкі час з'явіліся нататкі аднаго з аўтараў пропісей аб тым, што з увядзеннем новай сістэмы пісьма почырк вучняў не толькі не палепшыўся, а, наадварот, пагоршыўся. Гэта паведамленне павінна было стаць трывожным сігналам для органаў адукацыі і аховы здароўя, бо вядома, што почырк – гэта не толькі эстэтычны аспект працоўнай дзейнасці школьнікаў, але і адлюстраванне псіхафізічных асаблівасцей іх развіцця. На жаль, нататкі нікога не зацікавілі, дзеці і сёння пішуць шарыкавымі ручкамі.

У сувязі з гэтым было вырашана правесці параўнальную ацэнку ўплыву розных спосабаў пісьма (пёравай ручкай – рытмічна націскага, імпульсіўнага і шарыкавай – з пастаянным націскам ручкі) на функцыянальны стан дзіцяці. Эксперымент праводзіўся на базе Цэнтра развіцця дзяцей «Здаровая нацыя» пры Гродзенскім дзяржаўным універсітэце імя Янкі Купалы.

Адна з падрыхтоўчых да школы груп дзяцей на працягу года навучалася пісьму пры дапамозе пёравай ручкі, другая – пры дапамозе шарыкавай. За аснову былі ўзяты стандартныя пропісі. Аналізаваліся наступныя паказчыкі: стан зрокава-ручнай каардынацыі, узровень напружанасці дзіцяці падчас пісьма. Аб узроўні напружанасці арганізма дзіцяці ў працэсе пісьма меркавалі па паказчыках электраскурнай праводнасці і стану зрокавай рабочай дыстанцыі, якія здымаліся ў час стандартнай пісьмовай пробы.

Шчарбініна В. П., дацэнт кафедры педагогікі і псіхалогіі дзяцінства ГрДУ імя Янкі Купалы, кандыдат педагогічных навук

Якой ручкай лепш пісаць: параўнанне ўплыву розных спосабаў пісьма на развіццё дзіцяці

© «Народная асвета», 2008, №6: www.n-asveta.com/dadatki/zdorovje/sherbinina.pdf

Дынаміка зрокавай рабочай дыстанцыі (ЗРД) ў працэсе авалодання пісьмом шарыкавай (1) і перавай (2) ручкай у пачатку (а) і ў канцы (б) навучальнага года

У выніку параўнальнага аналізу было ўстаноўлена, што на працягу навучальнага года ў дзяцей, якія карысталіся пёравай ручкай, назіралася ўстойлівая тэндэнцыя да паступовага павелічэння зрокавай рабочай дыстанцыі. Стан электраскурнай праводнасці гэтых вучняў сведчыў аб паніжэнні ўзроўню напружанасці арганізма ў працэсе пісьма. Паніжэнне ўзроўню электраскурнай праводнасці, якое азначае нарастанне стамляльнасці арганізма, склала 8 мкА, а пры пісьме шарыкавай ручкай – 29 мкА. Акрамя таго, у дзяцей, якія карысталіся пёравай ручкай, на 20% палепшылася зрокава-ручная каардынацыя.

Такім чынам, працэс авалодання навыкамі пісьма пёравай ручкай удасканалвае зрокава-ручную каардынацыю і эканоміць энергетычныя затраты арганізма, што з'яўляецца прафілактычнай мерай супраць напружанасці і стамляльнасці школьнікаў. Гэта акалічнасць станоўча ўплывае на развіццё разнастайных функцыянальных сістэм арганізма. Напрыклад, у дзяцей, якія пісалі пёравай ручкай, узрасла вастрыня зроку, у той час як у астатніх школьнікаў яна засталася на тым жа ўзроўні.

У час даследавання вучню, які не валодаў тэхнікай пісьма, прапанавалі правесці штрыхавую лінію. Яна ўяўляла шэраг моцных і слабых націскаў, якія чаргаваліся. Вопыт сведчыць аб тым, што адвольны графічны рух фарміруецца на базе міжвольнага мікрарухальнага імпульсіўнага рытму, а пісьмо перавай ручкай – гэта пастаяннае чаргаванне намаганняў і расслабленняў. Значыць, яно найбольш адпавядае прыродзе чалавека.

Відаць, зусім не выпадкова на пэўным этапе развіцця культуры пісьма народ выкарыстоўваў гусінае пяро як інструмент, найбольш адчувальны да слабых валявых намаганняў. Затым, пападаючы пад уплыў навукова-тэхнічнага прагрэсу, гусінае пяро было заменена на металічнае, якое яшчэ валодавала дастатковай адчувальнасцю да валявых намаганняў арганізма. Далейшае тэхнічнае ўдаканальванне інструмента для пісьма працягвала ўступаць ва ўсё большыя супярэчнасці з прыродай чалавека. І нарэшце, з'явілася шарыкавая ручка, якая патрабуе пастаяннага мышачнага і псіхічнага намаганняў, напружанасці ўсяго арганізма чалавека. Пры вывучэнні пытання працягласці безадрыўнага пісьма Н. П. Куіджы яшчэ ў 1975 г. прыйшоў да высновы, што «...працягласць безадрыўнага пісьма ў пачатку ўрока павінна складаць прыкладна 3 хвіліны, у сярэдзіне – 2, а ў канцы ўрока – 1 хвіліну» [2]. Аднак вучні, як вядома, пішуць гадзінамі.

Якое ж выйсце з такога становішча? Ставіць пытанне аб адмене шарыкавай ручкі?

У сваёй манаграфіі «Зрок у дзяцей. Праблемы развіцця» В. Ф. Базарны прапанаваў выкарытоўваць рытмічна націскавое пісьмо пёравай ручкай у дзіцячых дашкольных установах і дома ў якасці ўвядзення ў тэхніку пісьма, гэта значыць на этапе інтэграцыі зрокавага і ручнога пачуццяў, фарміравання

зрокавага і ручнога аўтаматызму. Сфарміраваны ў гэтых умовах дынамічны стэрэатып зрокава-ручнага рытму з'явіцца асновай для ўсёй наступнай графічнай дзейнасці школьніка, у тым ліку і пры пераходзе на пісьмо шарыкавай ручкай. Шматгадовая апрабацыя такога пачатковага навучання да авалодання тэхнікай пісьма ў дашкольных установах ўпэўнівае ў эфектыўнасці яго для зняцця напружанасці пры пісьме, паляпшэння функцыянальнага і псіхічнага развіцця дзяцей.

Літаратура

1. **Базарный, В. Ф.** Зрение у детей: Проблемы развития / В. Ф. Базарный. – Новосибирск, 1991.
2. **Куинджи, Н. Н.** Гигиена и санитария / Н. Н. Куинджи. – 1973. – № 5. – С. 34–38.
3. **Щербинина, В. П.** Педагогика здорового развития детей младшего возраста / В. П. Щербинина. – Гродно, 1992.